

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

-Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/4182	27 augustus 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 45/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen één
Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/4182, d.d. 27 augustus 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
45/91

(Afgesloten 271200 AUG 1991)

Kroatië

De strijd in Kroatië is verder geëscaleerd. Sinds gisteren zijn gevechten gemeld uit vrijwel alle delen van Kroatië. De Kroatische autoriteiten beschuldigen Servische strijdgroepen en de federale strijdkrachten (JNA) ervan de agressie tegen Kroatië te hebben opgevoerd. In dit kader was opnieuw sprake van aanvallen van de federale luchtmacht op Kroatische stellingen. De Kroatische minister van Binnenlandse Zaken Brezak heeft gisteren gesteld dat de JNA en de Serviërs het "militaire initiatief hebben overgenomen", maar dat Kroatië bereid is de geworpen handschoen op te nemen.

De voorzitter van de federale bestandscommissie, federaal vice-president Kostic (een Montenegrijn), heeft daarentegen juist Kroatië beschuldigd van een gecoördineerd offensief tegen de JNA met als doel de strijd in Kroatië te internationaliseren. Dit houdt mede verband met de verklaring van de Duitse minister van Buitenlandse Zaken Genscher, dat de Europese Gemeenschap Slovenië en Kroatië zou moeten erkennen als de strijd in laatstgenoemde republiek niet snel wordt beëindigd.

De opstelling van Genscher geeft nieuw voer aan de anti-Duitse hetze in de Servisch-nationalistische pers. In deze visie wordt Kroatië gesteund door de verliezers van de Tweede Wereldoorlog (naast Duitsland met name Oostenrijk en Hongarije, maar ook Japan). Zelfs in het officiële blad van de JNA was enkele weken geleden te lezen dat Duitsland en Japan voorbereidingen zouden treffen om gezamenlijk de wereldorde meer in overeenstemming te brengen met hun internationale positie.

Gisteren heeft een (Bosnisch) lid van de bestandscommissie zijn ontslag ingediend. Deze had afgelopen weekeinde reeds gewezen op de samenwerking van de JNA met de Serviërs in Kroatië. Hij heeft duidelijk gemaakt dat zijn ontslag moet worden gezien als een gebaar van protest hiertegen. Mede in het licht van de zich steeds verder uitbreidende strijd in Kroatië moet worden aangenomen dat de commissie, die overigens van Kroatische zijde voortdurend is beschuldigd van een pro-Servische opstelling, op korte termijn zijn activiteiten zal beëindigen.

In verband met de opleving van de strijd in Kroatië heeft de -zelfbenoemde-regering van de Krajina verklaard de aan haar ondergeschikte strijdmacht onder bevel van de JNA te hebben gesteld. Hoewel deze ontwikkeling naar verwachting de militaire situatie in de regio nauwelijks zal beïnvloeden, wordt hierdoor het vermoeden van een pro-Servische oriëntatie van de JNA versterkt.

Opmerkelijk is verder het -onbevestigde- bericht dat Kroatische strijdkrachten in het Dalmatische kustgebied recent in het bezit zouden zijn gekomen van een grote partij Tsjechoslowaakse wapens. Deze zou bestemd zijn geweest voor doorvoer naar een onbekend derde land, maar door de Kroatische douane zijn

onderschept en zijn overgedragen aan het Kroatische ministerie van Binnenlandse Zaken.

De Chetniks

Een belangrijke rol bij de militaire situatie in Kroatië wordt gespeeld door de Chetniks, groepen Serviërs die vanaf Servisch grondgebied in Kroatië infiltreren en daar onder meer terroristische acties uitvoeren. Er bestaat een hechte organisatie van de Chetniks in Servië, die wordt geleid door de nauw aan president Milosevic gelieerde politicus Seselj. Deze organisatie kenmerkt zich door een extreem, niet-communistisch nationalisme, en streeft naar een Groot-Servische eenheidsstaat. In dit kader is onlangs onder meer gepleit voor de ontbinding van de parlementen van de deelstaten Bosnië-Herzegovina en Macedonië, die in de Chetnik-visie deel moeten uitmaken van Groot-Servië. De beweging wordt onder meer gekenmerkt door een anti-Duitse retoriek. Antisemitisme speelt er ook een rol.

In Kroatië opereren de Chetnik-groepen in belangrijke mate autonoom. Hun aantal bedraagt maximaal 8000 en zij zijn over het algemeen licht bewapend. Zij bestaan uit clans die voornamelijk zijn gebaseerd op familiebanden en meestal onder leiding staan van een vermogend of aanzienlijk lid daarvan, vaak een rijke boer of een voormalig gastarbeider. Deze clans werken geregeld samen met de JNA, die hen met name voorziet van levensmiddelen. Ook is opvallend dat de Chetniks in het bezit zijn van goede verbinding apparatuur, hetgeen doet vermoeden dat de JNA hen eveneens van militaire uitrusting voorziet. Naar wordt aangenomen in ruil voor de door de JNA geleverde diensten voeren de Chetniks vooral verkenningstaken voor de JNA uit.

Ook provoceren groepen Chetniks de Kroatische (para-)militaire organisaties wel tot gevechten, die dan voor de JNA aanleiding vormen om in te grijpen. Het is echter niet duidelijk in hoeverre dit optreden gecoördineerd plaatsvindt. De samenwerking met de JNA is vaak gebaseerd op pragmatische gronden en houdt zeker niet in dat de Chetniks het gezag van de JNA of de lokale Servische autoriteiten erkennen. Het moet niet uitgesloten worden geacht dat, zelfs indien Servische en Kroatische politici en de JNA een eventueel vredesakkoord zouden sluiten, dit alsnog gedwarsboemd wordt door Chetniks of andere extreem-nationalistische militieën in Kroatië.

De JNA

Inmiddels zijn nadere gegevens bekend over de relocatie van JNA-eenheden uit Slovenië. De meeste eenheden van de landstrijdkrachten worden verplaatst naar locaties in Bosnië-Herzegovina en Vojvodina aan de grenzen met Kroatië. In de eerstgenoemde republiek lijken zij met name te worden gelegerd in het door de Serviërs gedomineerde deel en aan de belangrijkste aanvoerwegen naar Kroatië. Tenminste een deel van de betreffende troepen wordt gebruikt om de inzetbaarheid van aldaar reeds aanwezige eenheden te verhogen. De uit Slovenië teruggetrokken jachtbommenwerpers zijn herplaatst naar Banja Luka in Bosnië en Udubina in de Krajina (Kroatië). Dit alles wijst erop dat de relocatie van de JNA in ieder geval mede tot doel heeft het leger een goede uitgangspositie te geven voor een eventuele verhoogde inzet in Kroatië.

Slovenië

Volledigheidshalve zij opgemerkt dat Sloveense autoriteiten nog steeds uiting geven aan de vrees dat de terugtrekking van de JNA slechts een tactische manoeuvre is die de mogelijkheid van een JNA-aanval op deze republiek op een later tijdstip open laat. Hierbij verwijzen zij onder meer naar een uitspraak van CGS Adzic, die dit onlangs expliciet zou hebben gesteld. Ook wordt gewezen

op de weinig constructieve houding van lokale JNA-commandanten bij de terugtrekkingsoperatie.

Dezerzijds wordt sterk betwijfeld of de Sloveense vrees gegrond is. Weliswaar is een zekere vertraging in het tempo van de terugtrekking te constateren, maar deze lijkt niet primair veroorzaakt te worden door obstructie van de kant van de JNA. Met name transportproblemen, maar ook de opstelling van de Sloveense organisaties voor Territoriale Verdediging zijn veel belangrijker oorzaken voor deze vertraging. Het lijkt vrijwel uitgesloten dat de JNA in een later stadium alsnog kan of wil overgaan tot een militaire interventie in Slovenië, zeker zolang de strijd in Kroatië voortduurt.

Bosnië-Herzegovina

Volgens Servische berichten zou de republiek Bosnië-Herzegovina onlangs een grote hoeveelheid militaire uitrusting hebben gekocht van Oostenrijk. Concreet werden genoemd MI-8 helikopters, terreinvoertuigen en helmen. Deze zouden afkomstig zijn uit voorraden van het voormalige Oostduitse Volksleger (NVA). De betreffende melding is, zeker voor wat betreft de helikopters, ongeloofwaardig. Het lijkt uitgesloten dat Oostenrijk de beschikking heeft over dergelijke voorraden van de NVA. Waarschijnlijk heeft het bericht tot doel Servische beschuldigingen over een Duits/Oostenrijkse inmenging in Joegoslavië te illustreren. Ook kan de melding worden gezien als een hernieuwde poging van Servië om de politieke situatie in Bosnië-Herzegovina te destabiliseren door de diverse bevolkingsgroepen tegen elkaar op te zetten en met name de Servische minderheid in deze republiek sterker aan Servië te binden.

Macedonië

In Macedonië worden de voorbereidingen voor het op 8 september te houden referendum over de onafhankelijkheid van deze republiek voortgezet. Naar recent bekend is geworden, heeft vorige week een ontmoeting plaatsgehad tussen delegaties van de parlementen van Kroatië en Macedonië. Vermoedelijk had deze tot doel een coördinatie van de opstelling van beide republieken, mogelijk vooral tegenover Servië, te bewerkstelligen.

Conclusie/voorzicht

De strijd in Kroatië is sinds gisteren verder geëscaleerd, met name door een offensief van de zijde van de Servische strijdgroepen. Er zijn steeds sterkere aanwijzingen dat de JNA actief met hen samenwerkt. De Kroatische regering heeft duidelijk gemaakt dat zij zich krachtig zal verzetten tegen de Servische agressie. Een verdere verheviging van de strijd in Kroatië lijkt onvermijdelijk.